

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμ. 267/2016
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Ε' Τμήματος

Συνεδρίαση της 25^{ης} Οκτωβρίου 2016

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Πανταζή, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Σταύρος Σπυρόπουλος και Βασίλειος Καραγεώργος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Γεώργιος Γρυλωνάκης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. 9868/14.4.2014 έγγραφο του Τμήματος Διοίκησης Προσωπικού Α' της Διεύθυνσης Διοικητικού του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ήδη Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται αν **α)** μπορεί να ανατεθεί στους νομικούς συνεργάτες που έχουν προσληφθεί με βάση τις διατάξεις του ν.δ.3980/1959 στο πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, πέραν του έργου της κωδικοποίησης της νομοθεσίας και η σύνταξη νομικών εισηγήσεων επί θεμάτων αρμοδιότητας των οργανικών μονάδων, στις οποίες μετακινήθηκαν, ως επίσης και η προσυπογραφή ενημερωτικών σημειωμάτων προς τους ιεραρχικά προϊσταμένους τους και **β)** με δεδομένη, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ.3980/1959, την ιδιότητα των νομικών συνεργατών ως εν ενεργεία δικηγόρων, οι οποίοι συνδέονται με το Υ.Δ.Μ.Η.Δ. με σύμβαση αορίστου χρόνου, η οποία κατά τις εν λόγω διατάξεις του ν. 3980/1959 δεν είναι ασυμβίβαστη ούτε αναστέλλει την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος, ο έλεγχος της τήρησης ωραρίου με

 1

διάρκεια ίση με αυτό των λοιπών υπαλλήλων από τους νομικούς συνεργάτες βρίσκει έρεισμα στο νόμο και συνάδει με τη φύση του δικηγορικού λειτουργήματος, λαμβανομένων υπόψη και των οργανικών διατάξεων (Π.Δ.99/2014) του (πρώην) Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Επί των ως άνω ερωτημάτων το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

1. Από το έγγραφο του ερωτήματος, το οποίο διευκρινίστηκε με το υπ' αριθμ. πρωτ. ΔΙΔΚ/30392(ΠΕ)/ 27Ιουνίου 2016 έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, καθώς και από τα στοιχεία που το συνοδεύουν, προκύπτουν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά:

Στο άρθρο 30 του προϊσχύοντος Οργανισμού (π.δ.320/1988), αρχικώς του τότε Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως και μετέπειτα Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Υ.Δ.Μ.Η.Δ.) προβλέπονταν, μεταξύ άλλων, και δέκα (10) θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού – νομικών συνεργατών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου , διεπόμενες από τις διατάξεις του ν.δ. 3980/1959, στο άρθρο 6 παρ. 3 του οποίου προβλέπεται ότι ως νομικοί συνεργάτες προσλαμβάνονται με σύμβαση δικηγόροι εν ενεργεία ή μη. Κατά το ανωτέρω π.δ., όπως είχε συμπληρωθεί και τροποποιηθεί, οι ως άνω νομικοί συνεργάτες διέπονταν από τις διατάξεις του ν.δ. 3980/1959, ενώ στην από 2002 σχετική προκήρυξη θέσεων (ΦΕΚ 301/τ.Προκηρύξεων ΑΣΕΠ 2002) , προβλεπόταν ότι οι τότε υποψήφιοι έπρεπε να είναι μέλη δικηγορικού συλλόγου.

Για τη κάλυψη αυξημένων υπηρεσιακών αναγκών της κεντρικής υπηρεσίας του Υ.Δ.Μ.Η.Δ. μετακινήθηκαν σε διάφορα Τμήματα του Υπουργείου τρεις (3) ειδικοί επιστήμονες – νομικοί συνεργάτες από το Τμήμα Εκδόσεων και Γραμματειακής – Λογιστικής Εξυπηρέτησης (Ε.Λ.Γ.Ε.), όπου απασχολούνταν με το έργο της κωδικοποίησης της νομοθεσίας.

Οι ως άνω ειδικοί επιστήμονες διατηρούν ακόμη τη δικηγορική ιδιότητα και είναι μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, υπαγόμενοι στις διατάξεις του Δικηγορικού Κώδικα (Δ.Κ.- ν. 4194/2013)

Με την υπ' αριθμ. 646/2002 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.) έγινε δεκτό ότι δεν είναι δυνατή η απόσπαση νομικού συνεργάτη σε

υπηρεσία του Δημοσίου , διαφορετική από εκείνη για την οποία έγινε η πρόσληψη. Αντιθέτως, με την υπ' αριθμ. 520/2004 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών κρίθηκε ότι δεν υφίσταται καμιά ειδική απαγόρευση για την απόσπαση των υπόψη νομικών συνεργατών σε άλλη υπηρεσία του Δημοσίου.

Στο υπ' αριθμ. πρωτ. ΔΙΔΚ/30392(ΠΕ)/27 Ιουνίου 2016 έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας διευκρινίζεται ότι η χρήση στο έγγραφο του ερωτήματος της φράσης «δικηγόροι εν ενεργεία» επαναλαμβάνει την ιδιότητα των ως άνω νομικών συνεργατών, η οποία αναφέρεται στις οικείες αποφάσεις πρόσληψής τους.

Ενόψει του ιστορικού που προεκτέθηκε, υποβλήθηκε το ανωτέρω ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στο άρθρο 30 παρ.1 του προϊσχύοντος Οργανισμού Υπηρεσιών Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως (π.δ.320/1988, 149Α') προβλέπονταν τα εξής:

« Θέσεις με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου

Άρθρο 30.-1. Οι θέσεις προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ορίζονται ως εξής:

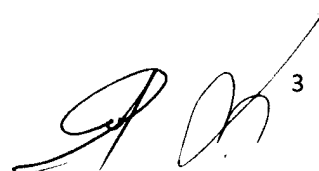
56 θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού, από τις οποίες 15 θέσεις σε θέματα οργάνωσης - διοίκησης, όπως η οργάνωση δημόσιας διοίκησης, διοίκηση επιχειρήσεων, επιχειρησιακή έρευνα, τεχνικές αύξησης παραγωγικότητας, εκπαίδευση προσωπικού, προγραμματισμό ανθρώπινου δυναμικού, 23 θέσεις σε θέματα πληροφορικής, 7 θέσεις σε θέματα ισότητας των φύλων, μία θέση δημοσιογράφου και 10 θέσεις νομικών συνεργατών. Οι θέσεις νομικών συνεργατών διέπονται από το Ν.Δ.3980/1959. 2.....3.....4.....»

3. Στο άρθρα 6 (παρ.1 και 3) και 13 παρ.3 του ν.δ. 3980/1959, « Περί κωδικοποίησης της διοικητικής νομοθεσίας και διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικος», όπως ισχύει,(194Α') προβλέπεται ότι :

« Κεντρική Υπηρεσία Κωδικοποίησης.

Άρθρον 6.

1. Η Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης επικουρείται εν τω έργω της υπό της Γενικής Διευθύνσεως Διοικητικής Οργανώσεως του Υπουργείου Συντονισμού,

3

συνιστωμένης προς τούτο παρά ταύτη ιδίας Υπηρεσίας υπό τον τίτλο Κεντρική Υπηρεσία Κωδικοποίησης.2.....

3. Το αναγκαιούν δια την λειτουργίαν της Κεντρικής Υπηρεσίας Κωδικοποίησης προσωπικόν λαμβάνεται εκ των παρά τη Γενική Δ/νσει Διοικητικής Οργανώσεως υπηρετούντων μονίμων υπαλλήλων και των κατά τας κειμένας διατάξεις περί Οργανισμού του Υπουργείου Συντονισμού προσλαμβανομένων επί συμβάσει νομικών συνεργατών, δικηγόρων εν ενεργεία ή μη. "Ο αριθμός των παρά τη υπηρεσία ταύτη νομικών συνεργατών ορίζεται εις 12, αυξανομένων κατά 4 των κατά τας κειμένας διατάξεις προσλαμβανομένων παρά τω Υπουργείω Συντονισμού νομικών συνεργατών....", η αμοιβή δε αυτών καθορίζεται δια των υπογραφομένων κατ' ιδίαν συμβάσεων εν αναφορά προς ένα των μισθών της κλίμακος των τακτικών δημοσίων διοικητικών υπαλλήλων από του 4ου βαθμού και άνω. Δια κοινών αποφάσεων του Υπουργού Συντονισμού και του αρμοδίου Υπουργού επιτρέπεται η παρά τη Κεντρική Υπηρεσία Κωδικοποίησης απόσπασις προσωπικού και εξ άλλων Υπουργείων ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.»

« Ειδικαί διατάξεις περί των ασχολουμένων εις την Κωδικοποίησιν προσώπων.

Άρθρον 13.- 1.....2.....

3. Η παρ. 4 του άρθρου 63 του Κώδικος περί δικηγόρων ισχύει και επί των κατά το άρθρον 6 παρ. 3 του παρόντος νόμου νομικών συνεργατών, ων το έργον δεν είναι ασυμβίβαστον ουδ' αναστέλλει την άσκησιν του δικηγορικού λειτουργήματος, λογιζόμενον ως άσκησις τούτου.4.....»

4. Στο άρθρο 22 παρ.1, περ.β' και 2 του π.δ. 99/2014 «Οργανισμός του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης» (166Α') προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 22

Κατανομή οργανικών θέσεων προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου κατά εκπαιδευτική βαθμίδα και ειδικότητα

1. Οι οργανικές θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ανέρχονται σε ογδόντα δύο (82) και κατανέμονται κατά εκπαιδευτική βαθμίδα και ειδικότητα, ως εξής:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ - ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΘΕΣΕΙΣ

A.....B. Βαθμίδα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ)

Ειδικότητα Νομικών Συνεργατών 8

2. Με την καθ' οιονδήποτε τρόπο κένωση κάθε οργανικής θέσης των ειδικοτήτων ΠΕ Νομικών Συνεργατών, ΠΕ Διοικητικού-Οικονομικού, ΠΕ Πληροφορικής, ΤΕ Διοικητικού – Λογιστικού, ΔΕ Διοικητικού-Λογιστικού και ΔΕ Προσωπικού Η/Υ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αυτή μετατρέπεται σε οργανική δημοσίου δικαίου, αντίστοιχης κατηγορίας και κλάδου, στον οποίο και προσμετρείται.»

5. Στις διατάξεις των άρθρων 62 παρ.1 και 80 παρ. 1 και 3 του προϊσχύοντος Δικηγορικού Κώδικα (ν.δ.3024/1954-235Α') προβλεπόταν ότι:

Άρθρο 62

1. Αποβάλλει αυτοδικαίως την ιδιότητα του Δικηγόρου ο διατελών εις πάσαν έμμισθον υπηρεσίαν Δημοσίαν (Πολιτικήν ή Στρατιωτικήν) Δημοτικήν ή Κοινοτικήν ή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου και διαγράφεται του εις ο είναι εγγεγραμμένος μητρώου, εφαρμοζομένης της παραγράφου 3 του άρθρου 80. 2.....3.....»

Άρθρο 80

«1 Αποβάλλει αυτοδικαίως την ιδιότητα του Δικηγόρου και διαγράφεται του εις ο είναι εγγεγραμμένος μητρώου, α) ο παρ' ω συντρέχει περίπτωσις εκ των εν άρθρω 26 συνεπαγομένη αδυναμίαν διορισμού αυτού ως Δικηγόρου, β) ο μετά τον διορισμόν του στερούμενος εξ οιουδήποτε λόγου της Ελληνικής Ιθαγενείας, γ) ο στερούμενος διά τελεσίδικου δικαστικής αποφάσεως της ελευθέρας διαχειρίσεως της περιουσίας αυτού και δ) ο παρ' ω συντρέχει περίπτωσις του άρθρου 62 παράγρ. 1. 2..... 3. Εν περιπτώσει αυτοδικαίας αποβολής της ιδιότητος του Δικηγόρου επερχομένης επί τινι των ανωτέρω γεγονότων, ο Υπουργός της Δικαιοσύνης υποχρεούται να προκαλέση κατ' αίτησιν του Δικηγορικού Συλλόγου ή αυτεπαγγέλτως, διάταγμα βεβαιούν την αποβολήν της ιδιότητος του Δικηγόρου αφ' ης επήλθε το προκαλέσαν ταύτην γεγονός. Το διάταγμα τούτο βεβαιωτικόν απλώς της επελθούσης αποβολής της

ιδιότητος, ανακοινούται προς τε τον Σύλλογον και προς του Προέδρους και Εισαγγελείς των παρ' οίς ο Δικηγόρος διετέλει, Δικαστηρίων.»

6. Στα άρθρα 1,7παρ.1 περ.γ' και παρ.2, 8 και 166 του ισχύοντος Κώδικα Δικηγόρων (ν.4194/2013-208Α') ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1

« Η φύση της δικηγορίας

1. Ο δικηγόρος είναι δημόσιος λειτουργός. Το λειτούργημα του αποτελεί θεμέλιο του κράτους δικαίου.

2.Περιεχόμενο του λειτουργήματος είναι η εκπροσώπηση και υπεράσπιση του εντολέα του σε κάθε δικαστήριο, αρχή ή υπηρεσία ή εξωδικαστικό θεσμό, η παροχή νομικών συμβουλών και γνωμοδοτήσεων, όπως επίσης και η συμμετοχή του σε θεσμοθετημένα όργανα ελληνικά ή διεθνή.

Άρθρο 7

«Αυτοδίκαιη απώλεια και αποβολή της ιδιότητας του δικηγόρου

1.Αποβάλλει αυτοδίκαια την ιδιότητα του δικηγόρου και διαγράφεται από το μητρώο του συλλόγου του οποίου είναι μέλος:

α).....β).....γ) Εκείνος που διορίζεται ή κατέχει οποιαδήποτε έμμισθη θέση με σύμβαση εργασιακής ή υπαλληλικής σχέσης σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή υπηρεσία δημόσια (πολιτική ή στρατιωτική), δικαστική, δημοτική ή νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιφυλασσομένης της διάταξης του άρθρου 31 του Κώδικα.

2. Δικηγόρος, που στο πρόσωπο του συντρέχει μία από τις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου, υποχρεούται να προβεί σε σχετική δήλωση, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, στο σύλλογο που ανήκει και να υποβάλλει την παραίτησή του.

3. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, αυτεπάγγελτα ή ύστερα από αίτηση του οικείου δικηγορικού συλλόγου βεβαιώνει την απώλεια της ιδιότητας του δικηγόρου αφότου επήλθε το γεγονός που την προκάλεσε. Η απόφαση αυτή, ανακοινώνεται στον οικείο δικηγορικό σύλλογο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Το κύρος των διαδικαστικών και δικονομικών πράξεων που διενήργησε ο δικηγόρος μέχρι την έκδοση της πιο πάνω απόφασης δεν θίγεται.»

Άρθρο 8

« Έργα που επιτρέπονται στον δικηγόρο

Επιτρέπεται στον δικηγόρο, ύστερα από έγγραφη γνωστοποίηση στο δικηγορικό σύλλογο στον οποίο ανήκει:

α) Να παρέχει σε εντολέα με ετήσια ή μηνιαία αμοιβή νομικές υπηρεσίες ως δικαστικός ή νομικός σύμβουλος ή ως δικηγόρος με έμμισθη εντολή, είτε αυτός ανήκει στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, καθώς και να αναλαμβάνει παράλληλα υποθέσεις από οποιονδήποτε άλλον εντολέα με αμοιβή για κάθε υπόθεση ξεχωριστά, είτε με ετήσια ή περιοδική αμοιβή.

β) Να διδάσκει μαθήματα νομικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών ή άλλων επιστημών, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης, επιμόρφωσης ή κατάρτισης οποιουδήποτε φορέα.

γ) Να προσφέρει ερευνητικές υπηρεσίες με οποιαδήποτε σχέση σε ερευνητικούς φορείς και ερευνητικά προγράμματα ή υπηρεσίες.

δ) Να ενεργεί δημοσιογραφικές εργασίες ή να ασχολείται με τις τέχνες, τον πολιτισμό και τη συγγραφή και έκδοση βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων έντυπων και ηλεκτρονικών, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1δ του άρθρου 7.

ε) Να είναι βουλευτής ή ευρωβουλευτής.

στ) Να είναι διορισμένος σε θέση μετακλητή στη Βουλή, σε γραφεία υπουργών, υφυπουργών, γενικών γραμματέων, σε θέση μέλους της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής και Επιστημονικών Συνεργατών βουλευτών.

ζ) Να είναι εκκαθαριστής σε νομικά πρόσωπα ή περιουσίες.

η) Να εκτελεί έργα πραγματογνώμονα ή τεχνικού συμβούλου.

θ) Να είναι μέλος ή να ασκεί καθήκοντα διαχειριστή σε αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία.

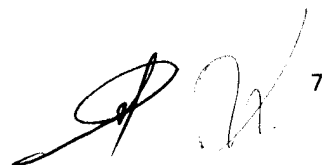
ι) Κάθε άλλη δραστηριότητα που δεν υπάγεται στις διατάξεις για την αυτοδίκαιη απώλεια και αποβολή της δικηγορικής ιδιότητας και για την πλήρη ή μερική αναστολή της άσκησης του λειτουργήματος του δικηγόρου.»

Άρθρο 166

« Τελικές διατάξεις

1. Οι διατάξεις του Κώδικα είναι ειδικές έναντι κάθε άλλης διάταξης.

2. Από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καταργείται ο Κώδικας περί Δικηγόρων, όπως αυτός έχει κυρωθεί με το ν.δ. 3026/1954 (Α' 235).

3. Ο νόμος αυτός, με την επιφύλαξη του άρθρου 165 του Κώδικα, ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.»

7. Στα άρθρα 14 παρ. 1 και 2 και 83 του π.δ.410/1988 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου.....» (191Α'),όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 14

« Καθήκοντα, περιορισμοί και αστική ευθύνη

1. Οι διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά για τα θεμελιώδη καθήκοντα, τους περιορισμούς και την αστική ευθύνη των δημόσιων πολιτικών διοικητικών υπαλλήλων εφαρμόζονται ανάλογα και για το προσωπικό του Κεφαλαίου αυτού, με εξαίρεση τις διατάξεις για την εντοπιότητα.

2. Οι διατάξεις που ισχύουν για τη διάρκεια του χρόνου εργασίας των δημόσιων πολιτικών διοικητικών υπαλλήλων εφαρμόζονται και για το παραπάνω προσωπικό. Τυχόν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις δεν θίγονται. 3.....4.....»

Άρθρο 83

« Ειδικοί ή νομικοί σύμβουλοι και συνεργάτες

1. Οι διατάξεις του παρόντος δεν έχουν εφαρμογή στους ειδικούς συμβούλους και συνεργάτες του Πρωθυπουργού, των Αντιπροέδρων της Κυβέρνησης και των Υπουργών.

2. Τα σχετικά με τους νομικούς συνεργάτες ή νομικούς συμβούλους ή δικηγόρους, που προσλαμβάνονται με σύμβαση στο Δημόσιο, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ, διέπονται από τις κείμενες γι ` αυτούς διατάξεις.»

8. Στα άρθρα 1 και 5 παρ.2 και 3 του ν.3801/2009 «Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης»(163Α')

Άρθρο 1

«Πεδίο εφαρμογής

Στις διατάξεις του Κεφαλαίου Α` του παρόντος νόμου υπάγεται το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου του Δημοσίου, συμπεριλαμβανομένων των Ανεξάρτητων Αρχών, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Οργανισμών

Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, που κατέχει οργανική θέση, με εξαίρεση το προσωπικό μερικής απασχόλησης.»

Άρθρο 5

«Εφαρμογή διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα, του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων και του π.δ. 410/1988 στο προσωπικό ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου

1.....2. Στις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' του π.δ. 410/1988 "Κώδικας Προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ." υπάγεται όλο το προσωπικό με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ανεξαρτήτως ειδικότητας.

3. Οι διατάξεις του Κεφαλαίου Ε' του π.δ. 410/1988 και του άρθρου 88 του Κεφαλαίου ΣΤ' δεν θίγονται από τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου.»

9. Τέλος στο άρθρο 30 παρ. 1 και 2 του Υ.Κ. (ν3528/2007-26Α') προβλέπεται ότι:

Άρθρο 30

«Καθήκοντα υπαλλήλου

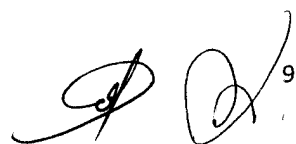
1. Ο υπάλληλος εκτελεί τα καθήκοντα του κλάδου ή της ειδικότητας του.

2. Σε περιπτώσεις επιτακτικής υπηρεσιακής ανάγκης που δεν μπορεί να καλυφθεί με άλλον τρόπο, επιτρέπεται να ανατίθενται στον υπάλληλο καθήκοντα άλλου κλάδου ή ειδικότητας. Σε όμοιες περιπτώσεις επιτρέπεται να ανατίθενται στον υπάλληλο εργασίες συναφείς με την ειδικότητα ή τα καθήκοντα του ή για τις οποίες έχει την απαιτούμενη εμπειρία ή ειδίκευση.

3. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο ανάθεση επιτρέπεται για χρονικό διάστημα έως δύο (2) μηνών με αιτιολογημένη απόφαση του οικείου προϊστάμενου. Παράταση του ανωτέρω χρονικού διαστήματος έως έξι (6) μήνες ακόμη επιτρέπεται μετά από αιτιολογημένη γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου.»

Ερμηνεία και Εφαρμογή διατάξεων

Από την ερμηνεία των προαναφερομένων διατάξεων, αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, προκύπτουν τα ακόλουθα:

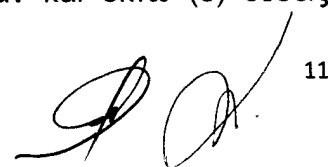

10. Στις διατάξεις του άρθρου 62 του προϊσχύοντος Κώδικα δικηγόρων (ν.δ.3024/1954) προβλέπονταν τα έργα, τα οποία θεσπίζονταν ως ασυμβίβαστα με την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος. Ειδικότερα, η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου προέβλεπε ότι ο δικηγόρος, ο οποίος διατελεί σε κάθε έμμισθη υπηρεσία δημόσια (πολιτική ή στρατιωτική), δημοτική, κοινοτική ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, αποβάλλει αυτοδικαίως την ιδιότητα του δικηγόρου. Ο ανωτέρω Κώδικας Δικηγόρων καταργήθηκε με το άρθρο 166 παρ.2 του νέου Κώδικα Δικηγόρων (ν.4194/2013) και συγκεκριμένα από τη δημοσίευση του τελευταίου αυτού Κώδικα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δηλαδή από 27-9-2013. Περαιτέρω, με την παράγραφο 1 του ως άνω άρθρου 166 ορίστηκε ότι οι διατάξεις του Κώδικα αυτού είναι ειδικές έναντι κάθε άλλης διάταξης. Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του εν λόγω Κώδικα προβλέπονται οι περιπτώσεις ασυμβίβαστου, κατά τις οποίες επέρχεται η αυτοδίκαιη απώλεια της ιδιότητας του δικηγόρου, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και εκείνη, κατά την οποία ο δικηγόρος διορίζεται ή κατέχει οποιαδήποτε έμμισθη θέση με σύμβαση εργασιακής ή υπαλληλικής σχέσης σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή υπηρεσία (πολιτική ή στρατιωτική). Στην παράγραφο 2 του ίδιου ως άνω άρθρου θεσπίζεται υποχρέωση του δικηγόρου, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχει περίπτωση ασυμβίβαστου που επιφέρει αυτοδίκαιη απώλεια της δικηγορικής ιδιότητας, να υποβάλει στον οικείο δικηγορικό σύλλογο χωρίς υπαίτια καθυστέρηση δήλωση παραίτησης από το δικηγορικό λειτουργήμα. Οι διατάξεις του ως άνω Κώδικα Δικηγόρων (Κ.Δ.) ως προς το ζήτημα της κατοχής θέσης ασυμβίβαστης με την ιδιότητα του δικηγόρου είχαν εφαρμογή και επί των περιπτώσεων των δικηγόρων, οι οποίοι κατείχαν τέτοια θέση κατά την έναρξη ισχύος του Κώδικα αυτού. Τούτο προκύπτει σαφώς από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης της παραγράφου 1 περ. γ του εν λόγω Κώδικα, η οποία συνδέει την αυτοδίκαιη απώλεια της ιδιότητας του δικηγόρου με το διορισμό ή την κατοχή οποιασδήποτε έμμισθης θέσης. Η χρήση εν προκειμένω χρόνου ενεστώτα («...ή κατέχει...») στην εν λόγω διάταξη υποδηλώνει τη βούληση του νομοθέτη να περιλάβει στη ρύθμιση της διάταξης αυτής και τους δικηγόρους που κατείχαν κατά την έναρξη ισχύος του ανωτέρω Κώδικα θέση ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του δικηγόρου.

11. Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν.δ. 3980/1959 συστάθηκε ως υπηρεσία «...Παρά τω Προέδρω της Κυβερνήσεως...», η Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης με αρμοδιότητα την άσκηση ανώτατης εποπτείας και τον συντονισμό του έργου της κωδικοποίησης της διοικητικής νομοθεσίας, εξαιρουμένων των τμημάτων αυτής, ως προς τα οποία το έργο αυτό της ανατέθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 3 του ανωτέρω ν.δ. σε ειδικές επιτροπές κωδικοποίησης.

Στο άρθρο 30 παρ.1 του προϊσχύοντος Οργανισμού Υπηρεσιών του πρώην Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως (π.δ.320/1988) προβλέπονταν δέκα (10) θέσεις νομικών συνεργατών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, διεπόμενες από τις διατάξεις του ν.δ. 3980/1959. Για το έργο των εν λόγω νομικών συνεργατών, οι οποίοι τυχόν είχαν την ιδιότητα του εν ενεργεία δικηγόρου, οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 13 του ως άνω ν.δ. προέβλεπαν ότι δεν είναι ασυμβίβαστο ούτε αναστέλλει την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος, μάλιστα δε κατά τις διατάξεις αυτές το ανωτέρω έργο λογιζόταν ως άσκηση δικηγορίας. Οι εν λόγω, όμως, διατάξεις, μετά την έναρξη ισχύος του νέου Κ.Δ., θα πρέπει να θεωρηθούν ανίσχυρες, ενόψει του ότι οι διατάξεις του Κώδικα αυτού, κατά το άρθρο 166 παρ.1, είναι ειδικές έναντι κάθε άλλης διάταξης, άρα και έναντι των διατάξεων του άρθρου 13 παρ. 3 του ν.δ.3980/1959, οι οποίες προέβλεπαν ότι το έργο των νομικών συνεργατών που ανήκουν στο προσωπικό της Κεντρικής Επιτροπής Κωδικοποίησης δεν είναι ασυμβίβαστο με την ιδιότητα του δικηγόρου. Υπό την ισχύ του νέου Κ.Δ., συνεπώς, οι εν λόγω νομικοί συνεργάτες δεν μπορούν να διατηρούν ταυτόχρονα και την ιδιότητα του δικηγόρου και την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου. Περαιτέρω, η ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου δημιουργεί ασυμβίβαστο ως προς την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος και όχι το αντίστροφο, δοθέντος ότι η παραπομπή από το άρθρο 14 του π.δ. 410/1988 στις εφαρμοστέες, κατ' αναλογία, διατάξεις του Κ.Δ.Υ. επί των δημοσίων υπαλλήλων με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, οι οποίοι καλύπτουν οργανικές θέσεις, όπως εν προκειμένω, δεν περιλαμβάνει τις διατάξεις του εν λόγω Κώδικα που θεσπίζουν τα ασυμβίβαστα έργα και τις ιδιότητες προς την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, δηλαδή τα άρθρα 33 έως και 35 του ισχύοντος Κ.Δ.Υ. (πρβλ. Σ.τ.Ε 1458/2015 σκ.6).

12. Με τις διατάξεις του π.δ.99/2014 θεσπίστηκε ο νέος Οργανισμός του τότε Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με το άρθρο 22 παρ.1 του οποίου, μεταξύ άλλων, προβλέφθηκαν και οκτώ (8) θέσεις

11

ειδικότητας νομικών συνεργατών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις διατάξεις του ν.δ. 3980/1959. Η έλλειψη αναφοράς από το π.δ. 99/2014 στις διατάξεις του εν λόγω ν.δ., σε αντίθεση προς την ρητή αναφορά στις διατάξεις του ως άνω ν.δ από το άρθρο 30 του ήδη καταργηθέντος Οργανισμού του πρώην Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως (π.δ. 320/1988), καταδεικνύει τη βούληση του νομοθέτη να αποσυνδέσει τα καθήκοντα και την υπηρεσιακή κατάσταση των προαναφερομένων νομικών συνεργατών από την τυχούσα δικηγορική τους ιδιότητα.

13. Ως προς τα ζητήματα που σχετίζονται με τους νομικούς συνεργάτες, νομικούς συμβούλους ή δικηγόρους που προσλαμβάνονται με σύμβαση στο Δημόσιο, ν.π.δ.δ. και ο.τ.α., οι διατάξεις του άρθρου 83 παρ.2 του π.δ. 410/1988 προβλέπουν ότι διέπονται από τις κείμενες γι' αυτούς διατάξεις. Οι διατάξεις του ν.δ. 3980/1959, οι οποίες προβλέπουν τη σύσταση, τις αρμοδιότητες και τη στελέχωση της Κεντρικής Υπηρεσίας Κωδικοποίησης δεν ρυθμίζουν ζητήματα υπηρεσιακών μεταβολών για τους ανωτέρω συνεργάτες. Η έλλειψη ρύθμισης των εν λόγω ζητημάτων δεν συνεπάγεται άνευ ετέρου και την αδυναμία της διοίκησης να πραγματοποιήσει υπηρεσιακές μεταβολές των ως άνω νομικών συνεργατών, δοθέντος ότι αυτές δεν απαγορεύονται από τις οικείες διατάξεις του ν.δ 3980/1959. Ενόψει τούτου, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι στη περίπτωση των υπόψη νομικών συνεργατών ως προς τις υπηρεσιακές μεταβολές εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του π.δ 410/1988 (βλ.adhoc Δ.Εφ.Α. 520/2004, Ν.Σ,Κ 523/1992 σκ. 2 και εμμέσως μειοψ. στη Ν.Σ.Κ. 646/2002). Η νομιμότητα της εκάστοτε υπηρεσιακής μεταβολής αποτελεί και το νόμιμο υπόβαθρο για την άσκηση των καθηκόντων που αντιστοιχούν στη θέση που κατέχει κάθε φορά ο υπάλληλος. Συνακόλουθα, οι προαναφερόμενοι νομικοί συνεργάτες, μετακινούμενοι σε διαφορετική οργανική μονάδα από εκείνη της Υπηρεσίας Κωδικοποίησης, εφόσον ο χειρισμός ορισμένης υπόθεσης, στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της εν λόγω μονάδας, καθιστά αναγκαία τη σύνταξη νομικής εισήγησης εκ μέρους τους προκειμένου να διεκπεραιωθεί σύννομα συγκεκριμένη υπόθεση, είναι υποχρεωμένοι να συντάξουν την εν λόγω εισήγηση επί συγκεκριμένων νομικών ζητημάτων, δεδομένου ότι η εργασία αυτή είναι σύμφυτη με την ειδικότητα του νομικού συνεργάτη. Περαιτέρω, η υποχρέωση συνυπογραφής ενημερωτικών σημειωμάτων προς την ιεραρχία εκ μέρους των ως άνω νομικών συνεργατών θα πρέπει να συνδέεται με την εξέταση προηγουμένως εκ μέρους τους,

κατόπιν εντολής προϊσταμένου, συγκεκριμένου νομικού ζητήματος ή ζητημάτων σε υπόθεση που η οργανική μονάδα, στην οποία υπηρετεί ο νομικός συνεργάτης έχει αρμοδιότητα χειρισμού, υπό την έννοια ότι η συνυπογραφή του εν λόγω ενημερωτικού σημειώματος ενέχει κατάφαση των αναφερομένων σε αυτό κρίσεων του νομικού συνεργάτη επί του νομικού ζητήματος ή ζητημάτων, τα οποία αυτός προηγουμένως εξέτασε.

14. Κατά τα άρθρα 5 παρ.2 του ν. 3801/2009 και 14 παρ. 2 του π.δ.410/1988, οι διατάξεις που εφαρμόζονται ως προς τη διάρκεια του χρόνου εργασίας για τους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους εφαρμόζονται και για το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου που εμπίπτει στις διατάξεις του π.δ.410/1988 και προσλαμβάνεται για την κάλυψη οργανικών θέσεων. Περαιτέρω, το ζήτημα του χρόνου παροχής της εργασίας για τους δημοσίους υπαλλήλους, επί των οποίων εφαρμόζεται ο Υ.Κ., ρυθμίζεται κατ' αρχήν στο άρθρο 29 αυτού, το οποίο προβλέπει ότι ο υπάλληλος παρέχει την εργασία του μέσα στο χρόνο που ορίζεται από γενικές ή ειδικές διατάξεις.

15. Όπως ανωτέρω αναφέρθηκε (παρ. 10), οι διατάξεις, του ν.δ. 3980/1959, που παρείχαν δικαίωμα άσκησης δικηγορίας στους υπόψη νομικούς συνεργάτες μετά την έναρξη ισχύος του νέου Κ.Δ., θα πρέπει να θεωρηθούν ανίσχυρες και, συνεπώς, οι εν λόγω νομικοί συνεργάτες δεν μπορούν πλέον να διατηρούν ταυτόχρονα και την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου και την ιδιότητα του δικηγόρου. Ας σημειωθεί δε ότι η απώλεια της δικηγορικής ιδιότητας εν προκειμένω, κατά το άρθρο 7 παρ. 1 του Κ.Δ, είναι αυτοδίκαιη. Ως εκ τούτου, ενόψει του αυτοδίκαιου της απώλειας της δικηγορικής ιδιότητας, οι ανωτέρω νομικοί συνεργάτες έχουν υποχρέωση να τηρούν, ως δημόσιοι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, το νόμιμο ωράριο που ισχύει για τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους. Η τυχόν επίκληση εκ μέρους των υπόψη νομικών συνεργατών της δικηγορικής ιδιότητας και μετά την έναρξη ισχύος του νέου Κώδικα Δικηγόρων, ως δικαιολογίας για την πλημμελή εκπλήρωση των δημοσιοϋπαλληλικών τους καθηκόντων, ενδέχεται να δημιουργεί συναφώς ζήτημα πειθαρχικού ελέγχου των εν λόγω υπαλλήλων, δοθέντος ότι κατά το άρθρο 7 παρ. 2 του Κ.Δ. οι ανωτέρω έχουν υποχρέωση, από την έναρξη ισχύος του εν λόγω Κώδικα να προβούν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, ως κατέχοντες θέση δημοσίου υπαλλήλου, σε σχετική δήλωση στον οικείο δικηγορικό

σύλλογο και να υποβάλλουν την παραίτησή τους από δικηγόροι. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση, και υπό την εκδοχή ότι οι εν λόγω υπάλληλοι διατηρούν τη δικηγορική ιδιότητα και μετά την εφαρμογή του νέου Κ.Δ., αυτοί δεν απαλλάσσονται από την τήρηση του νομίμου ωραρίου. Και γίνεται μεν δεκτό (Ν.Σ.Κ.184/2003, 290/1999, 416/1996) ότι οι έμμισθοι δικηγόροι φορέων του δημόσιου τομέα δεν έχουν υποχρέωση να τηρούν συγκεκριμένο ωράριο, οφείλουν, όμως, να προσφέρουν, και με φυσική παρουσία στο χώρο εργασίας που διαθέτει ο εντολέας τους, το χρόνο που απαιτείται για την άρτια εκτέλεση των καθηκόντων τους, παρά ταύτα η άποψη αυτή δεν βρίσκει έδαφος εφαρμογής εν προκειμένω, διότι οι υπόψη νομικοί συνεργάτες δεν συνδέονται με το Ελληνικό Δημόσιο με σχέση έμμισθης δικηγορικής εντολής αλλά με σχέση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου. Η υπαλληλική, κατά συνέπεια, ιδιότητα των εν λόγω νομικών συνεργατών δημιουργεί την υποχρέωση τήρησης εκ μέρους τους του νόμιμου ωραρίου, η χρονική δε διευθέτηση της άσκησης ελεύθερης δικηγορίας εκτός του νομίμου ωραρίου αποτελεί ζήτημα αναγόμενο στην εξωυπηρεσιακή δράση των ενδιαφερομένων προσώπων και ως τέτοιο ανάγεται στη σφαίρα των ιδιωτικών τους υποθέσεων, είναι δε διάφορο το ζήτημα αν, και υπό την εκδοχή της τυχόν νόμιμης άσκησης της δικηγορίας εκ μέρους τους μετά την ισχύ του νέου Κ.Δ., απαιτείται ή όχι σχετική προς τούτο άδεια άσκησης ιδιωτικού έργου κατά το άρθρο 31 του Υ.Κ., στο οποίο εμμέσως διά του άρθρου 14 παρ. 1 του π.δ.410/1988 παραπέμπει η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ν. 3801/2009.

Απάντηση

16. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα αρμόζουν, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, οι απαντήσεις ότι: **1.α.** Η διοίκηση μπορεί να αναθέσει στους νομικούς συνεργάτες, περί των οποίων το ερώτημα, τη σύνταξη νομικών εισηγήσεων, εφόσον, κατά τη κρίση του προϊσταμένου, ο χειρισμός ορισμένης υπόθεσης, στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της υπηρεσιακής μονάδας που υπηρετεί κάθε νομικός συνεργάτης, καθιστά αναγκαία τη σύνταξη νομικής εισήγησης εκ μέρους του προκειμένου να διεκπεραιωθεί συγκεκριμένη υπόθεση, υπό τις προϋποθέσεις δε αυτές είναι υποχρεωμένοι να συντάξουν την εν λόγω εισήγηση επί συγκεκριμένων νομικών ζητημάτων, και **β.** Οι ως άνω νομικοί συνεργάτες έχουν υποχρέωση συνυπογραφής ενημερωτικών σημειωμάτων προς την

ιεραρχία, υπό την έννοια ότι η συνυπογραφή των σημειωμάτων αυτών ενέχει κατάφαση των αναφερομένων σε αυτά κρίσεων του νομικού συνεργάτη επί του νομικού ζητήματος ή ζητημάτων, τα οποία αυτός προηγουμένως εξέτασε. 2. Οι νομικοί συνεργάτες έχουν υποχρέωση, ως δημόσιοι υπάλληλοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, να τηρούν το ισχύον ωράριο των δημοσίων υπαλλήλων, αδιαφόρως αν διατηρούν ή όχι και τη δικηγορική ιδιότητα.

Θεωρήθηκε

Αθήνα, 21 -11 -2016

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Μεταξία Ανδροβιτσανέα

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Γεώργιος Γρυλωνάκης

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.